

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

SSN Tadeusz Żyznowski

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzycieli: [...]

przy uczestnictwie dłużnika J. C.

w przedmiocie zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji wniesionych przez [...]

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 8 listopada 2006 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w T.

postanowieniem z dnia 6 lipca 2006 r.,

„Czy postanowienie komornika o ustaleniu opłaty stosunkowej wydane na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882, ze zm.), od którego nie zostało wniesione odwołanie, może być zmienione (bądź uchylone) na podstawie ust. 2 art. 49 tej ustawy ?”

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu zażalenia wierzyciela na postanowienie sądu pierwszej instancji zatwierdzające plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Zarzuty zażalenia dotyczą nieprawidłowego – zdaniem skarżącego wierzyciela – sposobu naliczenia opłaty stosunkowej przez komornika, a w rezultacie – jej zawyżenia, co oddziałuje niekorzystnie na stopień zaspokojenia skarżącego wierzyciela w planie podziału.

Uzasadniając swe wątpliwości Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd pierwszej instancji rozpoznając zarzuty przeciwko planowi podziału uchylił się od kontroli wysokości opłat ustalonych przez komornika dlatego, że postanowienia w tym przedmiocie nie zostały zaskarżone, a tym samym uprawomocniły się. Stanowisko to budzi zastrzeżenia. W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia komornika o ustaleniu opłaty wydane zostały z rażącym naruszeniem przepisu art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Cała opłata stosunkowa należna komornikowi nie mogła przekraczać 15 % wyegzekwowanej kwoty 299.000 zł, tj. 44.850 zł (plus wydatki) i tylko w sprawie, której prowadzona była egzekucja z nieruchomości. Żadne opłaty nie należały się komornikowi w pozostałych 19 sprawach, w których wierzyciele nie otrzymali żadnych kwot ze sprzedaży

nieruchomości dłużnika i sprawy te nie zostały zakończone umorzeniem postępowania egzekucyjnego. Tymczasem Sąd Rejonowy, sporządzając plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, przyznał komornikowi ustalone przez niego opłaty w łącznej kwocie 216.278,19 zł. Zdaniem Sądu Okręgowego postanowienia komornika ustalające należne na jego rzecz opłaty, nie są czynnościami komornika w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego, które mogłyby być kwestionowane skargą, na czynność komornika sposobu zaskarżenia tego rodzaju postanowień nie reguluje także art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Zgodnie natomiast z ust. 2 tego artykułu w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może zmniejszyć wysokość należnej komornikowi opłaty. Przy czym z przepisu tego – zdaniem Sądu Okręgowego – nie wynika, że opłata może być zmniejszona tylko w wypadku, gdy wniesione zostało odwołanie do sądu od postanowienia komornika, czy też – jak w niniejszej sprawie – gdy sąd rozpoznaje sprawę nie na skutek odwołania od postanowienia komornika o ustaleniu opłaty, lecz przy rozpoznawaniu innej sprawy, gdy zawyżenie opłaty bądź bezpodstawne jej naliczenie zostanie w sprawie ujawnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, którego możliwość zastosowania stanowi przedmiot zainteresowania Sądu Okręgowego, zezwala na to, by sąd ze względu na szczególne okoliczności konkretnego przypadku, umniejszył opłatę, o której mowa w ust. 1 tegoż artykułu. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego płynie wnioszek, że istota rozpoznawanej przezeń sprawy sprowadza się do tego, że opłata stosunkowa została ustalona przez komornika, jak wskazuje Sąd, w sposób rażąco sprzeczny z art. 49 ust. 1, dlatego, że przekracza ustaloną tym, przepisem jej górną wysokość. Tymczasem, z treści art. 49 ust. 2 wprost wynika, że przepis ten dotyczy majątkowej możliwości obniżenia opłaty należnej komornikowi zgodnie z art. 49 ust. 1. Art. 49 ust. 2 dotyczy miarkowania opłaty ustalonej prawidłowo, zgodnie z kryteriami określonymi w ust. 1. O tym, czy opłata jest zbyt wysoka można orzekać dopiero po prawidłowym jej ustaleniu. Analogicznie rzecz się przedstawia w przypadku kary umownej (art. 484 k.c.), o której miarkowaniu można mówić po uprzednim ustaleniu, że jest ona należna w ogólności, jak i w żądanej

wysokości. W żadnym razie nie ma uzasadnionej podstawy do przyjmowania, że ustalenie opłaty w wadliwej wysokości jest wypadkiem szczególnie uzasadnionym, o którym mowa w art. 49 ust. 2. Z powyższego wynika, że przepis art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie może mieć zastosowania na gruncie stanu faktycznego sprawy rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy. Zatem rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego nie ma wpływu na wynik sprawy, co uzasadnia odmowę podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym.

Niemożliwość stosowania art. 49 ust. 2 w tej sprawie jest skutkiem także z innych przyczyn. Z akt sprawy nie wynika, by któryś z wierzycieli bądź dłużnik występował z wnioskiem o obniżenie opłaty w trybie art. 49 ust. 2. Trudno zaś byłoby przyjąć, że obniżenie opłaty na podstawie tego przepisu może nastąpić z urzędu. Omawiany przepis zawiera rozwiązanie o charakterze wyjątkowym, nadzwyczajnym, dotyczy on bowiem korygowania opłaty, która i tak już powinna być ustalona z uwzględnieniem nakładu pracy komornika (art. 49 ust. 1). Czym innym jest badanie prawidłowości ustalenia opłaty, gdzie potrzeba zapewnienia zgodnego z prawem biegu egzekucji może przemawiać za działaniem z urzędu, czym innym zaś wyjątkowe umniejszenie poprawnie ustalonej opłaty na zasadzie art. 49 ust. 2, które jest dobrodziejstwem ustanowionym tylko i wyłącznie w interesie dłużnika. Ponieważ nakład pracy komornika oraz zakres wyegzekwowanego świadczenia brane są pod uwagę już przy ustalaniu wysokości opłaty przez komornika i wbrew stanowisku Sądu Okręgowego mogą być przedmiotem kontroli w postępowaniu inicjowanym skargą, główną rolę w ocenie okoliczności szczególnie uzasadnionego wypadku, w rozumieniu art. ust. 2 powinna odgrywać ocena indywidualnej sytuacji dłużnika. Sytuację tę powinien wyczerpująco przedstawić sądowi dłużnik, ponieważ leży to w jego interesie. Trudno natomiast wymagać od sądu prowadzenia w tym zakresie dociekań z urzędu. Zatem, skorzystanie przez sąd z kompetencji do zmniejszenia opłaty na podstawie art. 49 ust. 2 mogłoby nastąpić tylko na wniosek dłużnika.

Zauważyć można, chociaż kwestia ta bezpośrednio nie dotyczy przedstawionego zagadnienia prawnego, że przy analizie prawidłowości planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji Sąd Okręgowy wydaje się pomijać istotną

okoliczność, że do pierwszej kategorii zaspokojenia zaliczają się jedynie koszty egzekucji powstałe w tym postępowaniu egzekucyjnym, w którym uzyskano sumę przeznaczoną, do podziału. Przykładowo: wierzyciel, który nie skierował egzekucji do nieruchomości, przyłączając się do podziału sumy uzyskanej z tej egzekucji (art. 1036 k.p.c.), nie może domagać się zaspokojenia kosztów wyłożonych w toku innej egzekucji w pierwszej kategorii w planie podziału sumy uzyskanej w egzekucji z nieruchomości (jako kosztów egzekucyjnych). Uwagę tę należałoby odnieść odpowiednio do należności komornika z tytułu opłat ustalonych w innych egzekucjach.

Z powyższych względów na mocy art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym orzeczono jak w sentencji postanowienia.